

Патристика

Фалсафаи патристика ба таълимоти «падарони калиссо» («отцов церкви» аз калимаи лотинӣ *pater*- падар)-и насрония асос дорад, ки ба онҳо ходимони калиссо, ки аз тарафи калиссо ба таври расмӣ эътироф шудаанд ва дорои «қудсият» ва ҳаёти қадима мебошанд дохиланд.

Дар дохили худ патристика ду ҷараён вучуд дорад *апологетика* (маънои луғавӣ «ҳимоя», «ситоиш») (нимаи асри II ва оғози асри IV), ки хусусияти он ҳимоя ва асоснок кардани таълимоти динии насрония бо ёрии далелу бурҳони ақлӣ ва *патристикаи баркамол* (асрҳои IV-VI), ки ба такмили системаи динӣ –ақлонӣ алоқа дорад.

Ба қатори файласуфони нисбатан машҳури давраи апологетика инҳо дохиланд: Тертуллиан, Арнобия, Лактансия, Климент ва Оригена. Дар байни намояндагони патристикаи баркамол пеш аз ҳама номҳои Иеронима, Амвросия ва Авриел Августин (Августини Муқаддас) ва ғайраҳоро зикр мекунам.

Авриел Августин (Августини Муқаддас) (354-430)

Яке аз машҳуртарин намояндаи фалсафаи динии асрҳои миёна ба шумор меравад. Ҷаҳонбинии ӯ дар зери таъсири фалсафаи стоикҳо, скептикҳо, навафлотуния ва баъдан зери таъсири дини насрония шакл мегирад. Дар соли 387 дини насронияро қабул намуда, то охири умр ҳамчун хизматгори содиқи он мемонад.

Масъалаҳои асосӣ барои таълимоте, ки Августин эҷод карда буд, инҳо масъалаи Худо ва олам, имон ва ақл, ҳақиқат ва дониш, хайру шар, озодии ихтиёр, абадият ва замон ва мазмуни таърих мебошанд.

Таълимот оиди ҳастии Августин ба таълимоти навафлотуния наздик мебошад. Ба ақидаи Августин бадӣ-ҷавҳар набуда, балки нуқс, вайронии ҷавҳар, камбудӣ ва ноқисии сурат мебошад. Хайр бошад баръакс бо ҳамаи ҷузъиёти худ ҷавҳар ва сурат аст. Худованд манбаи ҳастӣ аст, сурати комил, зебогии оӣ, сарчашмаи хайр мебошад. Агар қувваи эҷодгарӣ Худованд поён меёфт, олам дарҳол ба нестӣ табдил меёфт.

Чон аз нигоҳи Августин сифати соддаи ҷисм нест, балки ҷавҳари ғайримоддӣ буда, аз ҷисм фарқ мекунад. Чон намиранда аст. Дар масъалаи ба вуҷуд омадани ҷони инсонӣ Августин байни ақидаи додани ҷон ва ҷисм дар якҷоягӣ аз тарафи волидайн ва ақидаи креационистӣ - офариниши ҷони навзод аз тарафи Худованд, мелангид. Августин ба таври қатъӣ назарияи худро дар муқобили назарияи пантеистӣ яъне ягонагии Худо ва табиат мегузорад. Худо ба ақидаи ӯ фавқуттабӣ аст. Олам, инсон ва табиат ҳамчун натиҷаи офариниши Худованд, аз офаридагори худ вобаста мебошанд.

Ақл, аз рӯи ақидаи Августин, чашми ҷон аст, ки бо он худ ба худ бе воситаи ҷисм ҳақиқатро мушоҳида мекунад. Ҳақиқат дар ҷони мо ҳузур дорад, ҷони мо бошад намиранда аст. Инсон ҳақ надорад, ки аз мақсади ондунявӣ ҳаёти худ ғофил монад.